

СРПСКА БАШТИНА

ИНСТИТУТ
ЗА СРПСКУ
КУЛТУРУ

Издавач
Институт за српску културу

За издавача
Др Никола Маројевић

Уређивачки одбор
Др Будимир Алексић, Никшић
Академик Алексиос Панагопулос, Атина, Грчка
Проф. др ГенADIЈ Филиповић Коваљов, Вороњеж, Русија
Проф. др Ашот Галстјан, Јереван, Јерменија
Доц. др Александар Николаевич Сквозников, Самара, Русија
Др Катина Димитрова, Велико Трново, Република Бугарска
Проф. др Љубомир Милутиновић, Бања Лука
Проф. др Драга Мاستиловић, Источно Сарајево
Проф. др Горан Васин, Нови Сад
Проф. др Мирослав Додеровић, Никшић
Доц. др Дмитриј А. Шевченко, Ростов на Дону, Русија
Доц. др Душан Игњатовић, Никшић
Др Звездана Елезовић, Београд
Др Миодраг Чизмовић, Никшић
Др Радисав Маројевић, Никшић
Др Јован Буковала, Београд
Проф. др Дејан Антић, Ниш
Проф. др Слађана Алексић, Косовска Митровица
Др Васиљ Јововић, Никшић

Главни уредник
Др Никола Маројевић

Гостујући уредник
Проф. др Александра Костић Тмушић

Штампа
ЗМ Макарије, Подгорица

Тираж
500

Адреса издавача
Булевар 13. јула 21/3, 81400 Никшић, Црна Гора

Часопис је индексиран у:

СРПСКА БАШТИНА

година XI, 1
Никшић
2026

Упутство ауторима

Рукописе (до 60 000 знакова) и приказе (до 12 000 знакова) треба слати у електронској форми (са коришћеним фонтовима) на CD-у на поштанску адресу: Институт за српску културу, Булевар 13. јула 21/3, 81400 Никшић, Црна Гора, или на e-mail: marojevicnikola@gmail.com. Комплетан рукопис садржи: пуно име и презиме аутора, пуни наслов рукописа, комплетан списак коришћене литературе, контакт адресе аутора, сажетак (до 150 ријечи) и 5–10 кључних ријечи на језику аутора и једном од свјетских језика.

Цитате који имају три и више редова треба издвојити у тексту увлачењем са лијеве маргине и за једну величину мањим словима. Наслови наведених књига и периодике треба да буду итализовани, а текстове из периодике и зборника треба означавати двоструким наводницима („“), осим у случају да се ради о наводу унутар навода («»).

При упућивању на литературу и при цитирању треба користити харвардски начин: упуте се налазе у самом тексту, у (облим) заградама, гдје треба навести презиме аутора, годину издања текста и број странице (годину и број странице треба раздвојити двотачком), а затим, у списку литературе навести све податке за библиографску јединицу.

Приложени рукописи не смију бити претходно објављивани у цјелини. Рукописе рецензирају два анонимна рецензента.

Instructions for the authors

Manuscripts (to 60 000 characters) and reviews (to 12 000 characters) should be sent in electronic form (together with the used fonts), on a CD, to the following mailing address: Institut za srpsku kulturu, Bulevar 13 jula 21/3, 81400 Niksic, Crna Gora, or by e-mail to marojevicnikola@gmail.com.

A complete manuscript should contain the author's full name, the full title of the manuscript, a complete list of references, the author's contact details, an abstract (up to 150 words) and 5-10 key words in the author's native language as well as in one of the world languages.

The quotations of or exceeding three lines should be separated from the rest of the text by pulling the left margin in and by a font one size smaller from the rest of the text. The titles of the cited books and periodicals should be italicised and the articles from the periodicals and collections should be placed under double quotations („“), unless in those cases in which there is a quotation within a quotation («»).

While referring to the literature and citing sources the authors should apply Harvard referencing style: referencing should be done in the text itself, inside the (round) brackets in which case one should quote the author's surname, publication year and page number (the year and the page number should not be separated by column). When composing a list of references one should quote all the details for each bibliographical unit.

The submitted manuscripts must not be previously published in full.

The manuscripts are read by two anonymous reviewers.

Садржај**Језик и књижевност**

Радмило Н. Маројевић, Његошева пјесма – новогодишња честитка <i>Поздрав роду на Ново љетио</i> : Историја текста, изворно читање, идејна основа	9–23
Наташа Д. Вучковић / Ксенија Ј. Кончаревић, Истраживања професора Радмила Маројевића из области теорије превођења	24–36
Јована С. Стевановић, Сточарска лексика села Белица код Јагодине	37–55

Историја и историографија

Милош О. Милетић / Милош Д. Тимотијевић, Села звечанске котлине у попису из 1851. године	59–83
Бранко Шапоњић, Посета председника Савезне комисије за верска питања патријарху Гаврилу 1950.	84–92
Илија Баловић, Коментар о уједињењу Црне Горе и Србије: Подгоричка скупштина 1918.	93–109
Петар Милошевић, Прилог проучавању добровољаца у Првом свјетском рату: случај села Тасовчићи код Чапљине	110–114

Философија, теологија, педагогија, културологија

Мирослав Додеровић, Чедоморство – социолошки и правни аспекти	117–127
Љиљана Ј. Арсић / Сања С. Добричанин / Анђелка В. Пиндовић, Између духовности и економије: манастири Косова и Метохије кроз векове	128–147
Бранислава М. Дилпарић / Снежана М. Зечевић / Анђела М. Николић, Филм као наставни ресурс у учењу енглеског језика: ставови ученика средњих школа	148–166
Дејана Нешић / Никола Додеровић, Репрезентација српске културне баштине у програмима Јавног сервиса (анализа емисија Радио-телевизије Србије и Радио Београда)	167–191
Оливера Радовић / Биљана Јаредић / Сенка Костић, Семантика љубави: језичка и психолошка перспектива	192–210
Иван М. Башчаревић, Друштвена улога интелектуалаца у савременом друштву	211–220

ЗВЕЗДАНА М. ЕЛЕЗОВИЧ / ФИЛИП М. ОБРАДОВИЧ , Глобалне медиа и локалне идентичности (между културној хомогенизацији и културној хибридикацији)	221–227
ТАМАРА ДОБРИЋ , Синдром сагоревања наставника у контексту наставе на даљину	228–237
АЛЕКСАНДАР ЂУКОВИЋ , Обриси културне и идентитетске политике у Црној Гори у доба социјализма (1950–1990)	238–246
ДАРКО БАКИЋ , Историјски развој Ерп система и њихова улога у управљању људским ресурсима	247–267

Прикази

БОРИС А. ЂОРЕМ , О литератури на бранику (истинске) либералне мисли	271–275
ПЕТАР МИЛОШЕВИЋ , Законоправило – огледало душе и државе	276–277
МИРОСЛАВ ДОДЕРОВИЋ , О српским муслиманским пјесмама	278–280

Некрополи

ЈОВАН ПЛАМЕНАЦ , In memoriam: Комнен Бећировић (1936–2026): Мир души Комнена Бећировића – витеза од Ловћена	283–285
--	---------

Из архива

Др БРАНИСЛАВ КОВАЧЕВИЋ , Радомир Булатовић: „КОНЦЕНТРАЦИОНИ ЛОГОР ЈАСЕНОВАЦ С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ДОЊУ ГРАДИНУ“. ИСТОРИЈСКО-СОЦИОЛОШКА И АНТРОПОЛОШКА СТУДИЈА.	289–295
--	---------

Села звечанске котлине у попису из 1851. године

**Мр Милош О.
Милетић / Милош Д.
Тимотијевић**

Универзитет у Приштини
са привременим
сједиштем у Косовској
Митровици, Филозофски
факултет; Институт
за српску културу
Приштина – Лепосавић

УДК 314.145
(497.115)"1851"
[https://doi.org/10.5281/
zenodo.18608889](https://doi.org/10.5281/zenodo.18608889)

milos.miletic@gmail.com
milostimi89@gmail.com

Сажетак: Звечанска котлина је територија која је насељена од праисторије до данашњих дана. Археолошки подаци показују да су људи на овом терену становали у неолиту, док се у историјским изворима села у Звечанској котлини први пут помињу у средњем веку. Највећи број села помиње се у ранијим турским пописима. Последњих година стручној јавности постао је доступан и први модерни попис мушког становништва, који је спровела турска управа на читавој својој територији. Област у коме су се налазила села Кориље, Матица, Житковац, Валач, Дољане, Жеровница, Сендо и Банов До (Бандо), као и цела нахија Митровица пописана је 1267. хиџретске године, односно 1851. Попис је значајан јер доноси податке о броју мушких становника, њиховим именима и годинама старости, те етничкој структури становништва које је живело између Звечана и Бањске.

Кључне речи: попис, Звечанска котлина, нахија Митровица, Османлијско царство.

Звечанска котлина је географски простор на северу Косова и Метохије који је омеђен вулканском купом брда Звечан на југу, реком Ибар и обронцима Копаника на истоку, Валачким кршем на северу и планином Рогозном са брдима на северозападу и западу. У њој су смештена села Кориље, Матица, Житковац, Валач, Дољане, Жеровница, Сендо и Банов До (Бандо). Котлину у правцима север-југ и исток-запад пресецају и ограничавају Ибар, највећа река овог краја, и Козаревска река. Северно од Валачког крша, долина Ибра нагло се сужава, док се на југу она постепено шири и стапа се пространом косовском равницом (Срејовић 2002: 152).

Овај простор је од давнина препознат као погодан за живот, пошто се на њему сусрећу плодна косовско-метохијска област и рашка висорава, богата шумама и пашњацима (Лутовац 1950: 87). Таква географска композиција годила је да се на поменутој локацији врло рано развију насеља, што су показала археолошка ископавања на локалитету Карагач, који се налази у данашњим селима Житковац и Валач. Њима

је доказано да је Карагач од почетка неолита до успостављања римске управе у унутрашњим крајевима Балкана, са кратким прекидима, био континуирано насељен (Срејовић 2002: 151). О развијеној винчанској култури овог предела сведоче и бројне представе митолошких бића и животиња које су ископане у овом крају, где се нарочито истичу представе кентаура (Спасић 2015: 181) и птица (Спасић 2015: 86). Ниже валачког крша пронађено је, сем антропоморфних и зооморфних фигура, и разноврсно посуђе од теракоте (Петровић 1984: 99).

Звечан се први пут у облику *Σφεντζανιον* спомиње у „Алексијади“ византијске принцезе Ане Комнине, где она говори о продору рашког жупана Вукана (*Βολκανω*) у територију ромејског царства 1093. и његовом повлачењу у ово утврђење (Comnenae 1884: 37). Срби су напад на Византију извели у правцу Липљана, али се на вест о доласку царске војске Вукан повукао у Звечан (Коматина 2015: 186). Непун век касније, тачније 1168, он се спомиње током битке код Пантина између Стефана Немање и његове браће, након које је Немања учврстио своју власт над Србијом¹. У самом Звечану спомиње се црква Св. Ђорђа (Првовенчани 1988: 69). Иако Звечан и даље остаје важно утврђење, током владавине Немањића на значају добијају и околна места. Пре свега, за време власти краља Милутина то постају Трепча и Бањска. Трепча се спомиње у папском писму из 1303, (Ћирковић, Ковачевић-Којић, Ћук 2002: 35), док Бањска постаје духовни центар краља Милутина, а као епископија помиње се у Пљевљанском синодику из 1286–1292. године (Јањић 2009: 110).

Падом Новог Брда 1455. и затим Смедерева, као престонице Српске деспотовине, 1459, територија Косова и Метохије, а у њој и Звечанска котлина, долази под власт османлијских султана. Убрзо након освајања, Османлије полако напуштају тврђаву Звечан, а на значају добија Митровица, која се налази на географски повољнијем терену. Административним уређењем у 16. веку Митровица, Звечан и Бањска, а тиме и села која се налазе између два последњепоменута места, припали су босанском ејалету, док је територија јужно и источно од реке Ибар припала румелијском ејалету, односно вучитрнском санцаку (Вукадиновић 2002: 267). У својим *Пуџојисима* Евлија Челебија наводи да је касаба Звечан место у ком се завршава босански ејалет, описујући и његове границе, а у истом одломку, уз одређене историјске и географске нетачности, описује и Бањску и „високи град Митровицу“ (Челеби 1967: 266–268).² Будући да се овај простор налази дубоко у Османлијском царству, које се до краја 17. века готово непрекидно ширило, он није био центар друштвено-политичких збивања, па су историјски подаци о том периоду у овој локалној средини прилично оскудни. Ипак, ова територија није остајала незапажена у крупним историјским догађајима који су долазили.

¹ О самој бици видети чланак Божицара Зарковића. Зарковић, Б (2020). „Битка код Пантина 1168. године и јединство српске државе“. *Баштина*, св. 52, 283–298.

² Очигледно је да је Челебија у свом путопису помешао Звечан и Митровицу, будући да се Митровица налази на нижем терену и јужније од Звечана.

За време Великог бечког рата (1683–1699) Срби са простора данашњег Косова и Метохије умногоме су помагали аустријској војсци, која је са севера потискивала османлијске армије. На позив патријарха да српско становништво стане уз раме Аустријанцима, овдашњи Срби су у великом броју ступили у ћесареву војску. То је свакако имало утицаја да Бањска и Митровица, а последично и цела област око Ибра, сем тврђаве Звечан, у том моменту падне под власт Аустрије (Јевтимијевић 2008: 70). Ипак, слобода је за овдашње Србе потрајала свега два месеца, пошто је османлијска војска победом у бици код Качаника 2. јануара 1690. преокренула рат (Радонић 1950: 404). Посаде из Митровице и Бањске безглаво су се повукле, остављајући српско становништво на милост и немилост Османлијама. Због страха од одмазде, велики број Срба прикључио се сеоби коју је предводио партијарх Арсеније III Чарнојевић (Јевтимијевић 2008: 70). По поновном турском заузимању овог краја забележено је и да су сељаци напустили безмало сва села у околини Трепче, Вучитрна и Колашина, те да је куга 1690. похарала цео простор, у тој мери „да није било времена да се сахране сви мртви“ (Вукадиновић 2002: 268).

Аустро-турски рат (1737–1739) донео је нове војне активности на овој територији, па се помињу и српске трупе са ове територије, вероватно самоорганизоване, које је водио „капетан Звечана и Бањске“ Станоје Властелиновић. Наводи се да је Властелиновићу барон Сент-Андреје наређивао да „на најбољи начин запоседне, односно утврди своје шанчеве, да их својски брани у случају напада непријатељских јединица и да своју војску додатно ојача људством, које треба обучити и дисциплиновати“ (Јевтимијевић 2008: 74). Ипак, као и пре пола века, Османлије су опет савладале свог противника, а Срби су се делом раселили, делом су исламизовани, док је колонизација албанског становништва појачана, мада се она углавном зауставила на ободима косовске котлине (Јевтимијевић 2008: 75–76).

Почетком 19. века, податке о учешћу локалног становништва у Првом српском устанку доноси и француски путописац Анри Пуквиљ, који је 1807. прошао Косовом, тврдећи да је цела област око Бањске била обухваћена устанком (Вукадиновић 2002: 270). То је потврдио и Стојан Новаковић, изневши податке да су у борбама при слому Првог српског устанка учествовали и војници из, између осталих, Пазарске и Вучитрнске нахије (Новаковић 1892: 45). О том периоду пише и Аврам Поповић, пореклом са простора копаоничког Ибра (Поповић 1908: 233–234). Он понавља Пуквиљове белешке и на основу њих доноси закључак о томе ко је спалио Турску Бањску и докле су допрли устаници. Према његовој анализи, то су били одреди Павла Цукића, а шанчеви устаника протезали су се од Рудина изнад Бањске ка долини Ибра, а затим реком Бистрицом према Шаљи и Врелу (Поповић 1908: 234). Шанчеви су представљали одступницу устаницима од надируће османлијске војске из Митровице. Иако територија јужно од ове линије није била захваћена борбама, зна се да су Срби из вучитрнске, куршумлијске и приштевачке нахије образовали копаоничку војску (Поповић, 1908, 233–234). Може се претпоставити да су активну улогу у тим борбама узели и Срби митровачке нахије, али директних потврда за то немамо.

Други пописи села у Звечанској котлини

Села Звечанске котлине чији се континуитет може пратити од средњег века до данас су Кориље, Валач, Дољане и Жеровница. Први пут се појављују у Светостефанској хрисовуљи манастира у Бањској, као део властелинства манастира (Ковачевић 1890: 3). Безмало век и по касније, спомињу се и у првом османлијском попису Крајишта Иса-бега Исхаковића. Поред самог града Звечана (*nefs-i Izvečen*), који је бројао 84 хришћанска и два муслиманска дома, са приходом од 15.502 акче, као хасови Иса-бега Исхаковића пописани су и Жеровница и Кориље, прва са 49, а друга са 34 дома (Šabanović 1964: 3–4). Као тимари мустахфиза града Звечана, пописан је најпре Валач (*Valič*), са 25 домова. У оквиру истог тимара пописана су и села Грмава и Белуће (Šabanović 1963: 32). Село Дољане (*Dol'jani*) пописано је заједно са Бугарићем (*Bulgari*), а подаци показују да је број домова био 16 (Šabanović 1964: 26). У овом попису налазимо и на село Дол, које је заједно са Чабром, пописано као тимар Турсуна, Иса-беговог хизмећара. Могуће да се овде ради о селу Банов До (Бандо). Село је имало три дома (Šabanović 1964: 27–28). У Опширном попису Босанског санцака из 1604, налазимо Кориље са 32 баштине хришћана и пет баштина муслимана (Gazić 2000: 29). Пописана је и Жеровница (*Žrnovica*) која је имала 31 баштину хришћана и седам баштина муслимана. На крају имамо и Дољане са 15 хришћанских и две муслиманске баштине (Gazić 2000: 58, 61–62). Остала села нису пописана, укључујући и Валач, који не налазимо у преводу овог пописа.

Век потом, тачније у попису босанских спахија из 1711, у оквиру нахије Звечан, пописана су села Дољане, као тимар Алије; Валач, као тимар Ибрахима и Жеровница, као тимар Мемиша (Skarić 1930: 20–21). Остала села нису пописана, што не значи и да нису постојала, већ само нису била део спахилука у том периоду.

Бандо је пописано први пут под тим именом у Девичком катастиху 1761. где се, такође, спомиње и Валач (Елезовић 1932: 72). Дољане је забележено два пута, први пут 1761. као Дољане, а други пут 1771, као Дољани (Елезовић 1932: 145). Жеровница се први пут спомиње баш у таквом облику у Девичком катастиху из 1767. године (Елезовић 1932: 179). Ранији облик, као што смо могли видети, био је Жрновица. Житковац је у Девичком катастиху забележен 1761. и 1780. године (Елезовић 1932: 181). То је његов први помен, иако и данас постоје полемике око могућности да је Бано Поље, пописано у Светостефанској повељи, као и у свим османлијским изворима касног средњег и новог века, било или Грабовац или Житковац. Такође, Матица се спомиње 1761. у катастиху и то је прво спомињање овог села у историјским изворима (Елезовић 1932: 392). Кориље није наведено, што не значи да га није било. Девички катастих нам данас није на располагању, а претпоставља се да је уништен током немачког бомбардовања Народне библиотеке 6. априла 1941. Данас имамо његове преписе, које је оставио Глигорије Глиша Елезовић у својој књизи „Речник косовско-метохијског дијалекта“.

Звечанску котлину је 1857, свега неколико година после пописа који је тема овог рада, на путу ка Босни прошао и руски историчар и славено-

филски идеолог Александар Гиљфердинг, оставивши значајан траг о географским карактеристикама овог подручја, у којима помиње и неке њене топониме, односно реку Ибар, узвишење Козарево и Бањску реку, као и сам древни град Звечан, описавши укратко његову историју (Гиљфердинг 1972: 257–259). Бивши српски конзул Тодор Станковић, током свог путовања 1897. забележио је и села: Кориље са 17 српских и две арнаутске куће, Матицу са три српске и две арнаутске куће, Дољане са седам српских кућа, Горњи и Доњи Житковац са укупно 18 српских кућа, Валач са 12 српских и две арнаутске куће, Белиш са две арнаутске и једном српском кућом, Жеровницу са седам српских и шест арнаутских кућа, Бандо са 11 српских кућа. Сендо није наведено, а постоји могућност да га је Станковић рачунао као део Горњег Житковца (Станковић 1910: 167).

Након ослобођења од османлијске окупације, током 1913. извршен је попис места Старе Србије од стране нових власти. Села Звечанске котлине била су део Звечанског округа, среза Митровичког, општине Звечанске, са седиштем у Кориљу. Оно је обухватало села: Кориље са засеком Видово Брдо (254 становника), Матицу (78 ст.), Доњи Житковац (97 ст.), Горњи Житковац са засеком Оцино Брдо (120 ст.), Сендо (61 ст.), Дољани са засеком Вис. Брег (94 ст.). Валач (109 ст.), Жеровница (201 ст.) и Бандо (139 ст.) су тада припадали истом округу и срезу, али општини Бањска, са седиштем у Бањској (Вујичић 1914: 44–45). Од етнолошке литературе која се бави овим крајем и овим селима, може се издвојити дело Петра Ж. Петровића, на основу којих се могу врло лако упоредити генеалогске везе између његовог рада и пописа из 1851.

Попис из 1851. године³

Попис из 1851. показује структуру тадашњег становништва, које је у Звечанској котлини живело и након турбулентних догађаја крајем 17, током 18. и у првој половини 19. века. Попис је започет још 1827, али је прекидан, како због руско-турског рата (1828), тако и због побуне босанских бегова. Након увођења Танзимата, утврђена су нова правила приликом пописа и у нахији Митровица, те је он спроведен 1851. Хришћанско (српско) становништво пописано је ради пореза, за разлику од муслимана, који су пописивани због регрутовања у војску. Поред шест села са српском већином, постојало је још једно село са две муслиманске куће, без иједне српске. У осам српских села пописано је 50 кућа са 227 мушких глава, док је било пописано и пет муслиманских домаћинстава.

Табела 1 – Број кућа и мушких становника селима Звечанске котлине

Село	Број кућа	Број мушких становника
Кориље	13	58
Матица	3	10

³ Предео са османског-турског Кемал Нуркић: *Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa*, Tuzla.

Сендо	1	17
Житковац	16	57
Валач	3	23
Дољани	4	20
Жеровница	5	18
Бандо	5	24

Кориље⁴

Кућа 1.

1. Лазо, син Миљка; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 45 година;
2. Његов син, Млађо, син Лаза; средњег раста; стар 22 године;
3. Његов син, Миленко, син Лаза; малодобан; стар 15 година;
4. Његов унук, Миљко, син Млађа; стар пет година;
5. Његов унук, Миле, син Млађа; стар три године.

Кућа 2.

1. Никола, син Ђорђа; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 65 година;
2. Његов син, Јован, син Николе; средњег раста и црних бркова; стар 30 година;
3. Његов син, Веселин, син Николе; средњег раста и црних бркова; стар 25 година;
4. Његов син, Мијат, син Николе; средњег раста и светлих бркова; стар 20 година;
5. Његов унук, Милентије, син Јована; стар седам година;
6. Његов унук, Мијат, син Јована; стар три године;
7. Његов унук, Раденко, син Веселина; стар једну годину.

Кућа 3.

1. Игњатије⁵, син Радоја; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 40 година;
2. Његов син, Соко, син Игњатија; малодобан; стар 12 година;
3. Његов син, Радосав, син Игњатија; стар девет година;
4. Његов син, Радивој, син Игњатија; стар три године;
5. Његов син Ракић, син Игњатија, стар три године;
6. Његов нећак⁶, Рако, син Радована; средњег раста и жутих бркова; стар 60 година.

Кућа 4.

1. Ристо, син Милића; чифчија, средњег раста и проседих бркова; стар 60 година;
2. Његов син, Тимотије, син Риста; средњег раста и црних бркова; стар 35 година;

⁴ Т. С. Osmanlı Arşivi Daire Başkaönlığı (BOA), Istanbul- Nüfus defterleri no.05768; hiçri/1851, 259–262.

⁵ Игњатије би могао да се чита и као Аксентије.

⁶ Може бити у значењу сестрића или братанца.

3. Његов син, Радован, син Риста; средњег раста и црних бркова; стар 30 година;

4. Његов унук, Јован, син Радована; стар две године.

Кућа 5.

1. Јанићије, син Недељка; чифчија, високог раста и смеђих бркова; стар 40 година;

2. Његов син, Раде, син Јанићија; малодобан; стар 12 година;

3. Његов син, Радоје, син Јанићија; стар две године.

Кућа 6.

1. Алекса, син Кузмана; чифчија, средњег раста и проседих бркова; стар 55 година;

2. Његов син, Атанаско, син Алексе; малодобан; стар 11 година;

3. Његов син, Антоније, син Алексе; стар осам година.

Кућа 7.

1. Јанко, син Кузмана; чифчија, високог раста и црних бркова; стар 50 година;

2. Његов син, Гвозден, син Јанка; светлих бркова; стар 20 година;

3. Његов син, Милош, син Јанка; стар 17 година;

4. Његов син, Иван, син Јанка; стар шест година.

Кућа 8.

1. Радосав, син Милете; чифчија, средњег раста и проседих бркова; стар 70 година;

2. Његов син, Милосав, син Радосава; средњег раста и црних бркова; стар 30 година;

3. Његов син, Марко, син Радосава; средњег раста и црних бркова; стар 30 година;

4. Његов син, Михајло, син Радосава; стар 10 година.

Кућа 9.

1. Симо, син Радише; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 58 година;

2. Његов син, Вучко, син Сима; средњег раста; стар 22 године;

3. Његов син, Алекса, син Сима; стар 10 година.

Кућа 10.

1. Здравко, син Јована; чифчија, повисоког раста и смеђих бркова; стар 60 година;

2. Његов син, Атанаско, син Здравка; средњег раста и црних бркова; стар 30 година;

3. Његов син, Панто, син Здравка; стар пет година;

4. Његов пасторак, Милош, син Мирка; средњег раста; стар 20 година;

5. Његов пасторак, Миленко, син Мирка; стар 16 година;

6. Његов пасторак, Атанаско, син Мирка; стар 12 година.

Кућа 11.

1. Филип, син Симона; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 40 година;
2. Његов син, Гвозден, син Филипа; малодобан; стар 14 година;
3. Његов брат, Јован, син Симона; средњег раста и црних бркова; стар 35 година.

Кућа 12.

1. Вукајло, син Мирка; чифчија, средњег раста и светлих бркова; стар 20 година;
2. Његов брат, Тодор, син Мирка; малодобан; стар 12 година;
3. Његов полубрат, Петар, син Воја; средњег раста и црних бркова; стар 25 година.

Кућа 13.

1. Миленко, син Радојка; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 50 година;
2. Његов син, Вулета, син Миленка; средњег раста и црних бркова; стар 25 година;
3. Његов син, Милета, син Миленка; средњег раста; стар 20 година;
4. Његов син, Мина, син Миленка; малодобан; стар 15 година;
5. Његов син, Раде, син Миленка; стар 10 година;
6. Његов унук, Млађо, син Вулете; стар четири године;
7. Његов унук, Крсман, син Вулете; стар две године;

Матица⁷

Кућа 1.

1. Тодор, син Миленка; чифчија, високог раста и црних бркова; стар 40 година;
2. Његов син, Живко, син Тодора; средњег раста и светлих бркова; стар 20 година;
3. Његов син, Петар, син Тодора; малодобан; стар 13 година.

Кућа 2.

1. Милић, син Радојка; чифчија, средњег раста и проседих бркова; стар 42 године;
2. Његов син, Васиљ, син Милића; средњег раста и светлих бркова; стар 20 година;
3. Његов син, Милош, син Милића; малодобан; стар 15 година;
4. Његов син, Милутин, син Милића; стар девет година;
5. Његов син, Милоје, син Милића; стар три године.

Кућа 3.

1. Недељко, син Тодора; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 32 године;

⁷ BOA, NFS.d. 05768. Istanbul, str. 262-263.

2. Његов син, Јефто, син Недељка; стар 11 година.

Сендо⁸

Кућа 1.

1. Милош, син Радована; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 60 година;
2. Његов брат, Стефан, син Радована; средњег раста и смеђих бркова; стар 50 година;
3. Његовог брата син, Вучета, син Стефана; средњег раста и црних бркова; стар 22 године;
4. Његов брат, Митар, син Радована; средњег раста и смеђих бркова; стар 48 година;
5. Његовог брата син, Никола, син Митра; малодобан, стар 16 година;
6. Његовог брата син, Славко, син Митра, стар једну годину;
7. Његов брат, Васо, син Радована; стар 45 година;
8. Његовог брата син, Милосав, син Васа; малодобан; стар 13 година;
9. Његовог брата син, Гвозден, син Васа; стар пет година;
10. Његовог брата син, Јефто, син Радована; високог раста и црних бркова; стар 40 година;
11. Његовог брата син, Вукашин, син Јефта; стар 11 година;
12. Његовог брата син, Вуксан, син Јефта; стар девет година;
13. Његовог брата син, Милин, син Јефта; стар једну годину;
14. Његовог брата син, Милић, син Вучића, стар две године;
15. Његовог брата син, Видоја, син Вучића, стар једну годину;
16. Његов рођак, Јаков, син Радосава; средњег раста и смеђих бркова; стар 33 године;
17. Рођаков син, Спасоја, син Јакова; стар четири године.

Житковац⁹

Кућа 1.

1. Максим, син Станоје; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 96 година;¹⁰
2. Његов син, Владисав, син Максима; средњег раста и црних бркова; стар 30 година;
3. Његов унук, Раденко, син Владисава; стар три године;
4. Његов унук, Милинко, син Владисава; средњег раста и светлих бркова; стар 25 година;¹¹
5. Унуков син, Васо, син Милинка; стар четири године;
6. Унуков син, Деспот, син Милинка; стар три године.

⁸ BOA NFS.d. 05768, Istanbul, 265.

⁹ BOA NFS.d. 05768, Istanbul, 265–268.

¹⁰ Наведено у напомени да је неспособан.

¹¹ Постоји нелогичност код година Владисава, који је или унет два пута, као различита особа, са различитим годинама рођења или му је приликом првог уписа година рођења погрешно унета.

Кућа 2.

1. Милан, син Станоја; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 60 година;

2. Његов зет, Здринко¹², син Ивана, средњег раста и смеђих бркова; стар 25 година.

Кућа 3.

1. Јован, син Милоша; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 60 година,

2. Његов син, Вукић, син Јована; средњег раста и смеђих бркова; стар 23 године;

3. Његов син, Илија, син Јована; средњег раста и светлих бркова; стар 18 година;

4. Његов син, име нечитко, син Јована; малодобан, стар 14 година;

5. Његов син, Перо, син Јована; стар 10 година;

6. Његов син, Вуксан, син Јована; стар осам година;

7. Његов унук, Радивој, син Вукића; стар пет година;

8. Његов унук, Радоје, син Вукића; стар једну годину.

Кућа 4.

1. Радојко, син Јована; чифчија, високог раста и смеђих бркова; стар 30 година;

2. Његов син, Радомир, син Радојка; стар седам година;

3. Његов син, Милутин, син Радојка; стар једну годину.

Кућа 5.

1. Радојко, син Ђорђа; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 65 година;

2. Његов син, Живко, син Радојка; средњег раста и светлих бркова, стар 20 година;

3. Његов син, Миљко, син Радојка; малодобан, стар 13 година.

Кућа 6.

1. Радојица, син Радосава; чифчија, високог раста и смеђих бркова; стар 45 година;

2. Његовог брата син, Митар, син Сима; малодобан, стар 12 година.

Кућа 7.

1. Илија, син Радосава; чифчија, високог раста и смеђих бркова; стар 42 године;

2. Његов син, Вукмир, син Илије; стар четири године;

3. Његов син, Ракић, син Илије; стар једну годину.

Кућа 8.

1. Сава, син Лазара; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 45 година;

¹² Имена су у регистар уписивана онако како је пописивач чуо. Тако Здринко може бити и Здравко.

2. Његов син, Танаско, син Саве; средњег раста и светлих бркова; стар 20 година;

3. Његов син, Миљко, син Саве; младић средњег раста; стар 18 година;

4. Његов син, Мирко, син Саве; малодобан, стар 15 година.

Кућа 9.

1. Владисав, син Лазара; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 40 година;

2. Његов син, Константије, син Владисава; стар 10 година.

Кућа 10.

Михајло, син Миленка; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 100 година.¹³

Кућа 11.

1. Димо, син Вучине; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 25 година;

2. Његовог брата син, Богдан, син Јована; стар осам година.

Кућа 12.

1. Радојко, син Мила; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 32 године;

2. Његов син, Тодор, син Радојка; стар три године;

3. Његов брат, Арсеније, син Мила; средњег раста и смеђих бркова; стар 30 година;

4. Његовог стрица син, Филип, син Вукашина; малодобан, стар 13 година.

Кућа 13.

1. Миљко, син Радосава; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 45 година;

2. Његов син, Раде, син Миљка; малодобан, стар 12 година;

3. Његов син, Милутин, син Миљка; стар девет година;

4. Његов син, Вула, син Миљка; стар пет година.

Кућа 14.

1. Станко, син Радована; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 90 година;¹⁴

2. Његов син, Радисав, син Станка; средњег раста и смеђих бркова; стар 35 година;

3. Његов син, Ђука, син Станка; средњег раста и смеђих бркова; стар 34 године;

4. Његов син, Милисав, син Станка; средњег раста и смеђих бркова; стар 30 година;

¹³ Наведено у напомени да је неспособан.

¹⁴ Наведено у напомени да је неспособан.

5. Његов син, Јован, син Станка; светлих бркова; стар 20 година;
6. Његов унук, Алекса, син Радисава; стар три године,
7. Његов унук, Василије, син Ђуке; стар шест година;
8. Његов унук, Славко, син Ђуке; стар једну годину.

Кућа 15.

1. Петар, син Михајла; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 55 година;
2. Његов брат, Коста, син Михајла; средњег раста и смеђих бркова; стар 32 године,
3. Његов брат, Лука, син Михајла; средњег раста и смеђих бркова; стар 25 година.

Кућа 16.

1. Саво, син Арсенија; средњег раста и смеђих бркова; стар 59 година;
2. Његов син, Гвозден, син Саве; малодобан, стар 12 година.

Валач¹⁵

Кућа 1.

1. Чифчија Алемпије, син Стефана; средњег раста и седих бркова; стар 60 година;
2. Његов син, Тешо¹⁶; син Алемпија; стар 20 година;
3. Његов син, Анђелко, син Алемпија; стар 12 година;
4. Његов брат, Марко, син Стефана; средњег раста и седих бркова; стар 55 година;
5. Његовог брата син, Илија, син Марка; малодобан, стар 12 година;
6. Његовог брата син, Милентије, син Марка; стар 10 година;
7. Његовог брата син, Антоније, син Марка; стар девет година;
8. Његовог брата син, Коста, син Марка; стар пет година;
9. Његовог брата син, Радоје, син Марка; стар пет година;
10. Његов брат, Јанко, син Стефана; средњег раста и смеђих бркова; стар 53 године;
11. Стричев син, Игњатије, син Симона; средњег раста и светлих бркова; стар 25 година;
12. Његов син, Тимотије, син Игњатија; стар три године;
13. Стричев син, Јаков, син Обрада; средњег раста, стар 22 године;
14. Његов син, Димитрије, син Јакова; стар једну годину;
15. Његов брат, Василије, син Обрада; малодобан, стар 15 година;
16. Његов брат, Арсеније, син Обрада; малодобан, стар 15 година.

Кућа 2.

1. Чифчија Тома, син Ђорђа; средњег раста и црних бркова; стар 68 година;

¹⁵ BOA, NFS.d. 08768, Istanbul, 269–270.

¹⁶ Може да се чита и као Нешо.

2. Његов син, Цвитко, син Томе; средњег раста и црних бркова; стар 25 година;

3. Његов брат, Радојко, син Ђорђа; средњег раста и смеђих бркова; стар 55 година;

4. Његовог брата син, Милентије, син Радојка; малодобан, стар 15 година;

5. Његов пасторак, Ранко, син Милије; стар 15 година.

Кућа 3.

1. Чифчија Марко, син Ђорђа; средњег раста и црних бркова; стар 60 година;

2. Његов син, Ђорђе, син Марка; средњег раста и светлих бркова; стар 20 година;¹⁷

Дољани¹⁸

Кућа 1.

1. Паун, син Милете; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 70 година;

2. Његов син, Раде, син Пауна; средњег раста и црних бркова; стар 35 година;

3. Његов син, Игњатије, син Пауна; средњег раста и црних бркова; стар 33 године;

4. Његов син, Михајло, син Пауна; средњег раста и црних бркова; стар 30 година;

5. Његов син, Милутин, син Пауна; средњег раста и црних бркова; стар 26 година;

6. Његов унук, Велимир, син Рада; стар три године.

Кућа 2.

1. Ђорђе, син Радуна; чифчија, средњег раста и проседих бркова; стар 65 година;

2. Његов брат, Миљко, син Радуна; средњег раста и црних бркова; стар 55 година;

3. Његовог брата син, Атанаско, син Миљка; средњег раста и црних бркова; стар 26 година;

4. Његовог брата син, Милић, син Миљка; малодобан; стар 16 година;

5. Његовог брата син, Миленко, син Миљка; стар три године;

Кућа 3.

1. Радисав, син Радуна; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 48 година;

2. Његов син, Милосав, син Радисава; малодобан; стар 12 година;

¹⁷ У селу је постојала и једна муслиманска кућа. У близини Валча је у време пописа постојало и село Белиш, док је данас само топоним, и тада је имао 2 муслиманске куће и ниједну хришћанску.

¹⁸ BOA, NFS.d. 05768. Istanbul, 271.

3. Његов син, Анђелко, син Радисава; стар 10 година;
4. Његов син, Вучко, син Радисава; стар шест година;
5. Његов син, Василије, син Радисава; стар једну годину.

Кућа 4.

1. Митар, син Милете; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 100 година;¹⁹
2. Његов син, Арсеније, син Митра; средњег раста и црних бркова; стар 35 година;
3. Његов син, Васо, син Митра; средњег раста и црних бркова; стар 25 година;
4. Његов унук, Раденко, син Вас(иљ)а; стар једну годину.

Жеровница^{20 21}

Кућа 1.

1. Алекса, син Павла; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 40 година;
2. Његов син, Милутин, син Алексе; малодобан; стар 15 година;
3. Његов син, Крсман, син Алексе; стар четири године;
4. Његов рођак, Радован, син име нејасно; средњег раста; стар 25 година.

Кућа 2.

1. Марко, син Драгоје; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 35 година;
2. Његов син, Радојица, син Марка; малодобан; стар 15 година;
3. Његов син, Анђелко, син Марка; малодобан, стар 10 година;
4. Његов син, Божо, син Марка; стар четири године;
5. Његов син, Симеун, син Марка; стар две године.

Кућа 3.

1. Манојло, син Петра; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 40 година;
2. Његов син, Милош; стар две године.

Кућа 4.

1. Јован, син Божића; чифчија, средњег раста и црних бркова; стар 55 година;
2. Његов син, Милан, син Јована; средњег раста и црних бркова; стар 22 године;
3. Његов син, Миленко, син Јована; малодобан; стар 16 година;
4. Његов син, Богдан, син Јована, стар 10 година.

¹⁹ Наведено у напомени да је неспособан. Године су вероватно наведене произвољно.

²⁰ BOA NFS.d. 05768 Istanbul, 271.

²¹ У моменту пописа у селу је било и две муслиманске куће.

Кућа 5.

1. Радован, син Обрада; чифчија, средњег раста и проседих бркова; стар 55 година;
2. Његов син, Гвозден, син Радована; малодобан, стар 16 година;
3. Његов син, Вулета, син Радована; стар 10 година.

Бандо (Банов До)²²

Кућа 1.

1. Михајло, син Вукмира; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 60 година;
2. Његов син, Вучина, син Михајла; средњег раста и смеђих бркова; стар 26 година;
3. Његов син, Милин, син Михајла; младић, стар 18 година;
4. Његов син, Вулета, син Михајла; малодобан; стар 12 година;
5. Његов унук, Миле, син Вучине; стар пет година;
6. Његов унук, Петко, син Вучине; стар две године.

Кућа 2.

1. Радуле, син Вукмира; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 85 година;²³
2. Његов син, Јефто, син Радула; средњег раста и смеђих бркова; стар 40 година;
3. Његов син, Јаков, син Радула; младић, стар 20 година.

Кућа 3.

1. Тодосије, син Богића; чифчија, средњег раста и седих бркова; стар 70 година;
2. Његов син, Лазо, син Тодосија; средњег раста и смеђих бркова; стар 30 година;
3. Његов син, Сава, син Тодосија; средњег раста и светло-црних бркова; стар 25 година;
4. Његов унук, Милош, син Лаза; стар 15 година;
5. Његов унук, Сима²⁴, син Лаза; стар 10 година;
6. Његов унук, Миленко, син Лаза; стар две године;
7. Његов унук, Нешко, син Саве; стар 10 година;
8. Његов унук, Игњат, син Саве; стар пет година.

Кућа 4.

1. Јоксим, син Драгоја; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 48 година;
2. Његов син, Вулета, син Јоксима; малодобан; стар 15 година;
3. Његов син, Милета, син Јоксима; стар 12 година;

²² BOA NFS.d. 05768 Istanbul, 272–273.

²³ Наведено у напомени да је неспособан.

²⁴ У оригиналу је написано нешто као „Isma“, па је претпоставка да су прва два слова замењена.

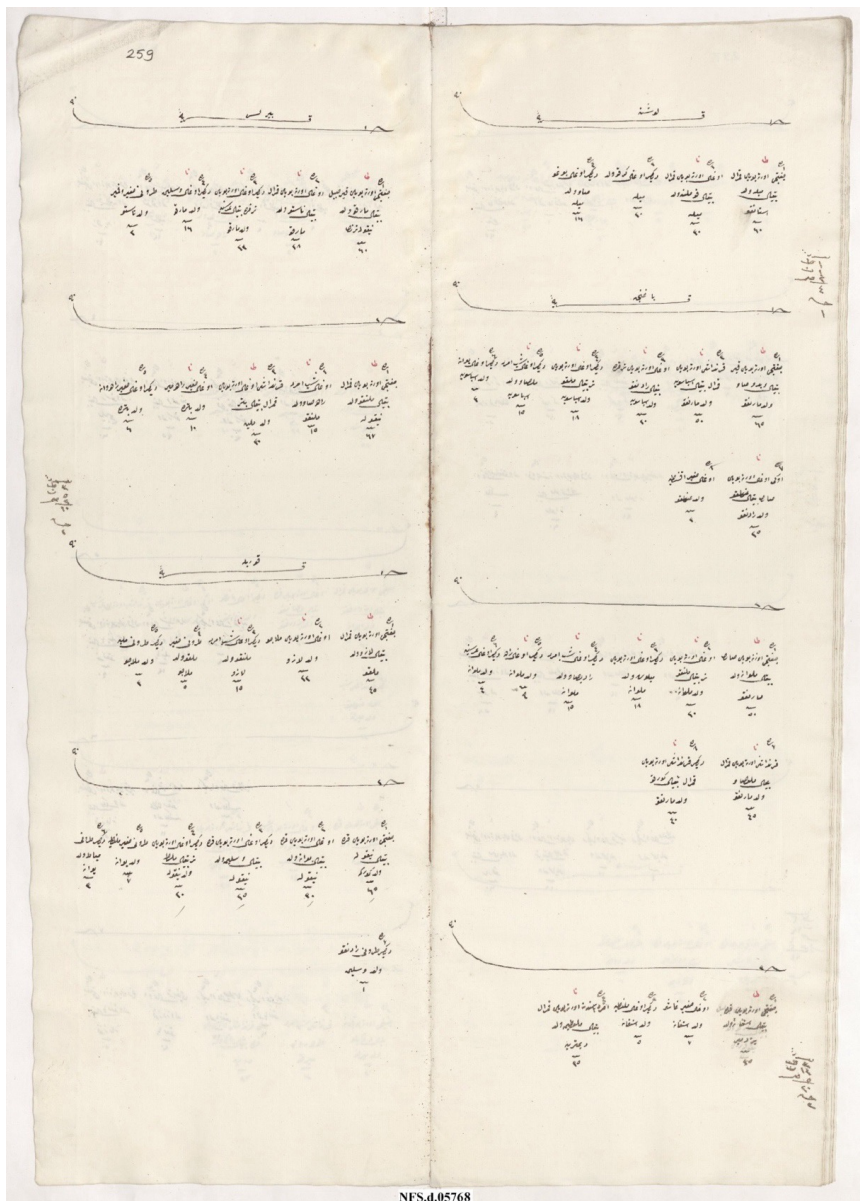
4. Његов син, Арсеније, син Јоксима; стар четири године.

Кућа 5.

1. Јанко, син Драгоја; чифчија, средњег раста и смеђих бркова; стар 55 година;

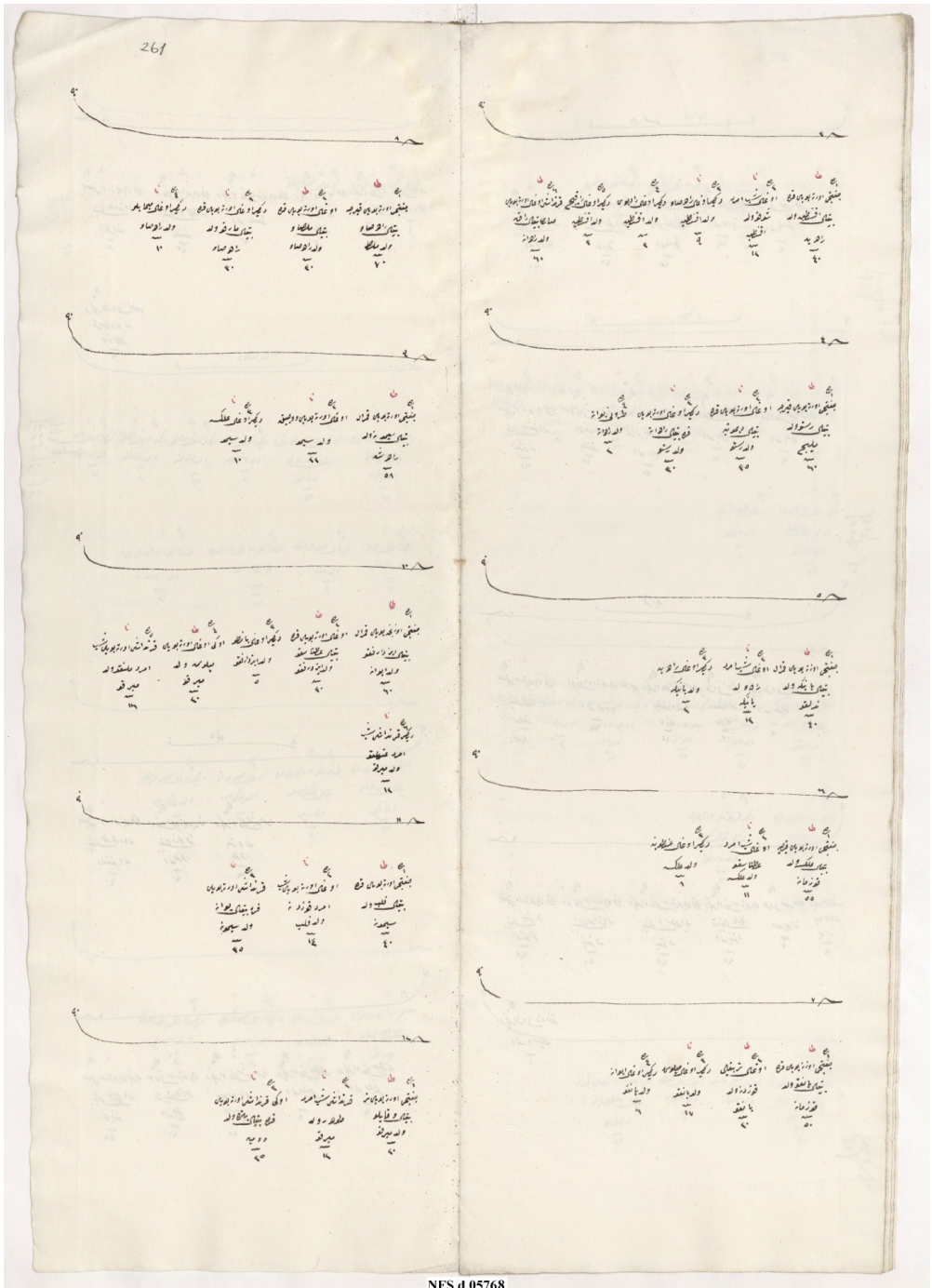
2. Његов син, Јован, син Јанка; средњег раста, стар 20 година;

3. Његов син, Живко, син Јанка; малодобан; стар 15 година.

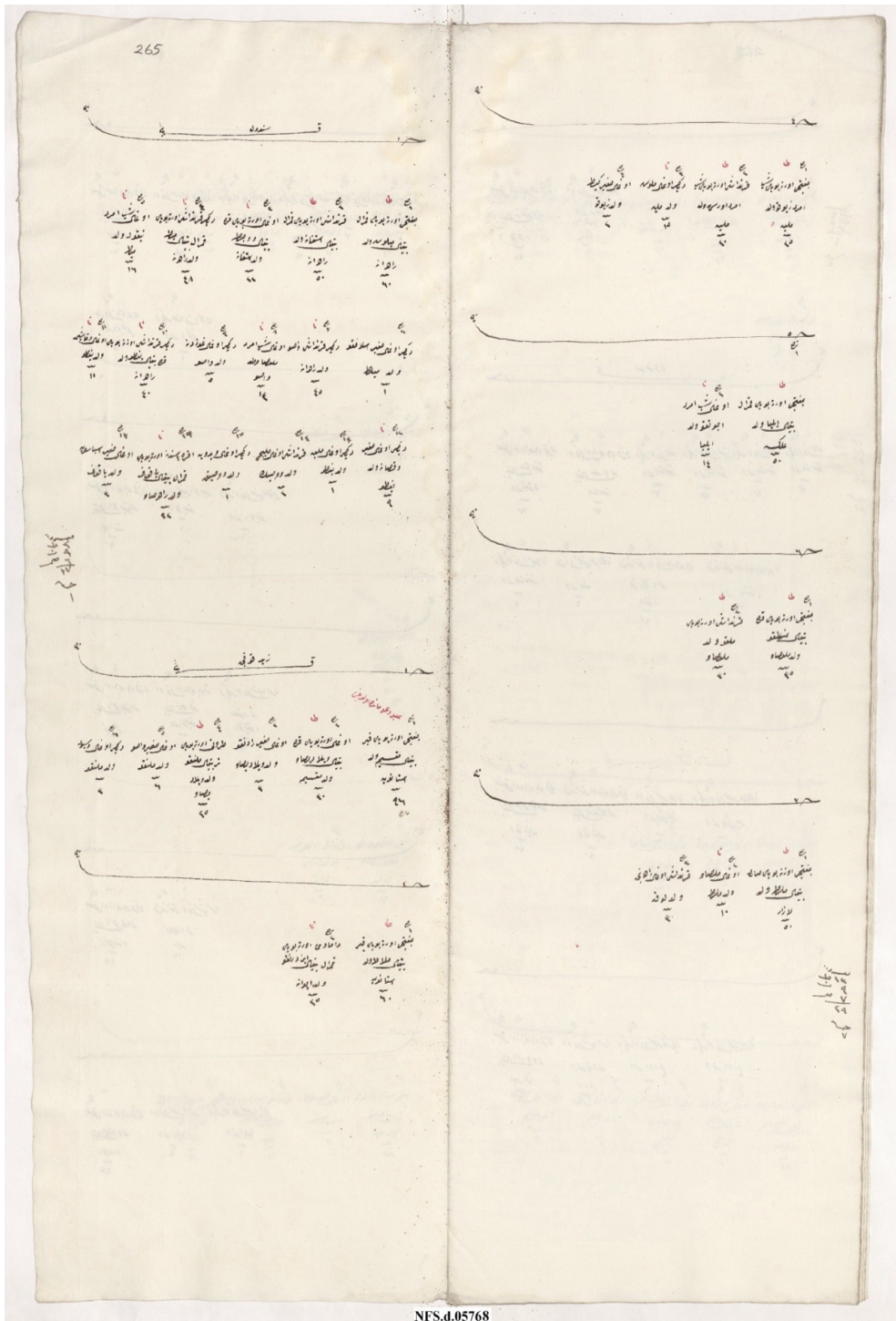
NFS.d.05768

Слика 1 – Први део пописаног становништва Кориља

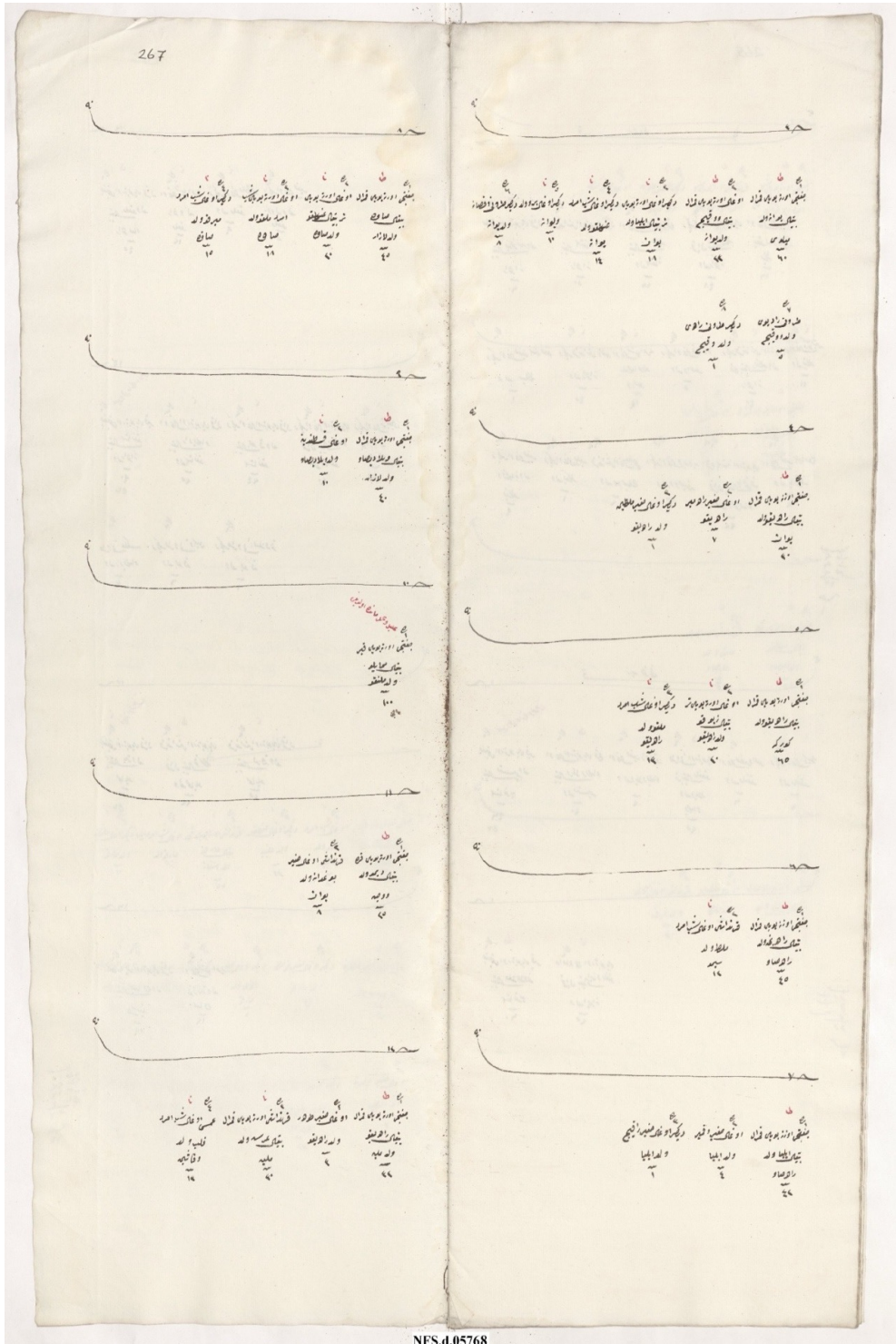
NFS.d.05768

Слика 2 – Други део пописаног становништва Кориља

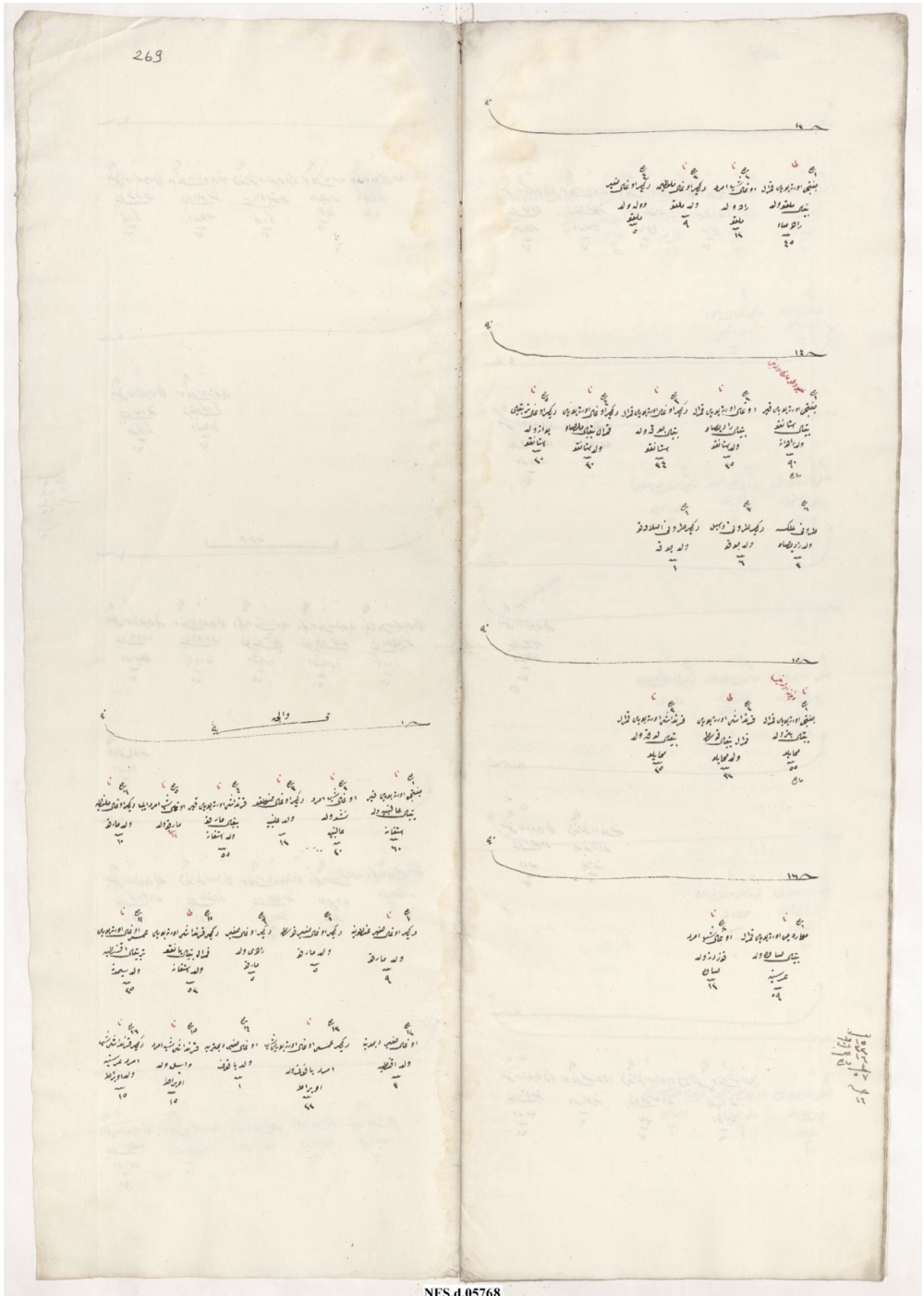
NFS.d.05768

Слика 4 – Пописано становништво Сенда и први део пописаних из Житковца

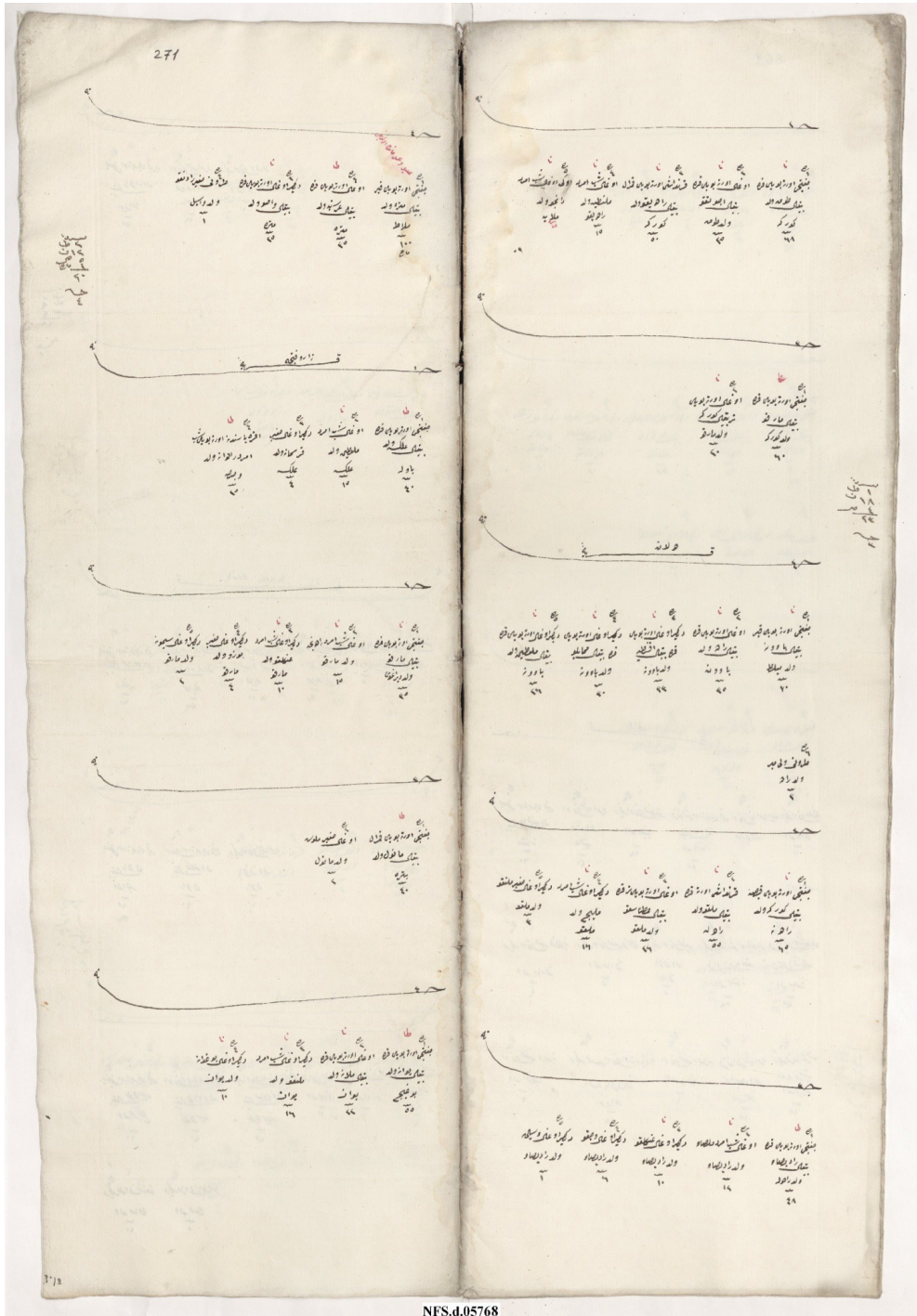
NFS.d.05768

Слика 5 – Други део пописаног становништва Житковца

NFS.d.05768

Слика 6 – Трећи део пописаног становништва Житковца и први део пописа села Валач

NFS.d.05768

Слика 7 – Други део села Вача, пописано становништво Дољана и први део пописа Жеровнице

Срејовић, Д. (2002). *Илири и Трачани*. Београд: Српска књижевна задруга.

Станковић, С. (2016). *Србија: градови, оштинине, насеља*. Београд: Службени гласник.

Ђирковић, С. Ковачевић-Којић, Д. Ђук, Р. (2002). *Старо српско рударство*. Београд: Вукова задужбина.

Miloš O. Miletić / Miloš D. Timotijević

VILLAGES OF THE ZVEČAN BASIN IN THE 1851 CENSUS

Summary:

The Zvečan Valley has historically been a region where civilizations and conquerors have succeeded one another since ancient times. The earliest settlements are mentioned as far back as prehistory, while the continuity of life in the villages that are the focus of this study can be traced through medieval sources and Ottoman population registers.

The 1851 population census is a valuable source for studying the demographic and ethnic characteristics of the villages in the Zvečan Valley during the 19th century. It offers detailed insight into the number and structure of settlements, the number of households, and the ethnic composition of the population living in that area, and as such, it serves as an important reference in the study of local history.

Key words: Census, Zvečan valley, nahiya Mitrovica, Ottoman Empire.

CIP – Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
ISSN 2337-0939 = Српска баштина
COBISS.CG-ID 32089360

ISSN 2337-0939

